

СТАНОВИЩЕ

Относно: дисертационен труд на **Магданела Златкова Делинешева**,
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по (Методика на обучението в детската градина и началното училище по домашен бит и техника)
Тема на дисертационния труд: „Дидактическа технология за развитие на инициативност и предприемчивост в избираемите дейности по технологии и предприемачество в началните класове“

Научен ръководител: доц. д-р **Николай Иванов Цанев**
Автор на становището: доц. д-р **Диана Стойчева Митова**
Технически факултет, ЮЗУ «Неофит Рилски» - Благоевград

1. Съответствие на процедурата с действащата нормативна уредба.

Основание за написване на становището е Заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД 38-450/25.07.2022 г., за участие в научно жури, по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Дидактическа технология за развитие на инициативност и предприемчивост в избираемите дейности по технологии и предприемачество в началните класове“ разработен от Магданела Златкова Делинешева. Становището е изготвено въз основа на представените документи: дисертационен труд със справка за приносите, автореферат, публикации по темата на дисертацията и доклад за сходство от наличната в СУ система за превенция срещу плагиатство. Всички документите и материали, са представени в съответствие с изискванията, посочени в чл. 2, ал. 8 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България и чл. 5, ал. 12 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Трудът е оформен съгласно указанията, посочени във Вътрешните правила за развитие на академичния състав във вид и обем, съответстващи на изискванията. Процедурата по защитата е коректно спазена.

2. Общо биографично представяне на кандидата (образование, квалификации, професионален опит и др.)

Магданела Златкова Делинешева е дипломиран „магистър“ по специалността „Учител по български език и литература и английски език и литература, във Филологически факултет на Великотърновски университет „Св.св. Кирил и Методий“,

от 1991 г. През 2000 г. се дипломира като „бакалавър“ с професионална квалификация „Икономист“ и специалност „Маркетинг“, в Стопанския факултет на същия университет. Във времето на своето кариерно израстване, Делинешева трупа професионални умения и компетенции и проявява множество активности (като ръководител и директор, организир на събития и обучения, управление на екипи и проекти, като автор на учебно съдържание и др.). През 1993г. получава Сертификат по теория и методология на преподаването на английски като чужд език (TESOL) в Шефилд, Англия, а през 2013 г. получава още два сертификата - Сертификат за координатор по творчество, активност и общественополезна дейност (Creativity, action, service) и Сертификат за учител по английски език Б в Дипломната програма на Международния бакалауреат (International Baccalaureate Organisation).

От 2018 г. е *редовен докторант* в Катедра „Начална училищна педагогика“ към Факултета по науки за образованието и изкуствата на СУ “Св. Климент Охридски”.

3. Актуалност на проблематиката на дисертационния труд.

Избраният от Делинешева проблем е изключително актуален, тъй-като въвеждането на предприемачеството като част от технологичното обучение в училище среща сериозни предизвикателства, произтичащи от подбора на учебно съдържание, учебните програми и планове, учебната документация, организацията на учебния процес, подготовката на учителите, учебните материали по предприемачество и т.н. Обучението по предприемачеството от 1. до 4. клас е нова и актуална тема както за ученици и учители, така и за обществото като цяло.

4. Структура и съдържание на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд обхваща общо 177 страници, от които 161 страници текст – изложение, 15 страници библиография. Допълнително към дисертационния труд са представени и 35 страници в приложения.

В структурно отношение дисертацията е изградена от увод, четири глави, заключение, приноси, библиография, публикации на автора по темата на дисертацията и 7 бр. приложения. Библиографската справка съдържа 162 заглавия (98 източника на кирилица и 64 на латиница). В дисертационния труд са поместени общо 25 таблици и 27 фигури. Дисертацията на Магданела Делинешева се отличава с *ясна и логически обоснована структура*. В четирите глави на дисертационния труд последователно са представени теоретичните, методическите и практико-приложните аспекти на изследователския проблем.

В увода авторът е посочил мотивите за избор на темата, нейната актуалност и значимост. В първа глава на дисертационния труд са разгледани научно-теоретичните основи на обучението по предприемачество. Направен е преглед на основните подходи в обучението по предприемачество, като са маркирани философските основи на педагогическата теория, върху която се базират конструктивизъм, учене чрез опит, проектно и проблемно базираното обучение и други.

Изключително компетентно и с аналитична мисъл, авторът ни представя интерпретации на проблема в чуждоезичната литература - различни модели и научните теории, въвежда термини и дефиниции, отразяващи напредъка в обучението по предприемачество. Специално внимание в тази глава се отделя на целите, обхватът и използваните методи за обучение по предприемачество в различните възрастови групи, като се акцентира върху мнението на наши и чужди автори по този проблем.

Във втора глава се прави анализ на обучението по предприемачество в българското училище (исторически преглед, нормативна рамка, стратегически документи, определящи политиките за обучението по предприемачество и предизвикателствата пред него). *Много добро впечатление прави задълбочения теоретичен анализ на учебните програми по технологии и предприемачество* и в частност - очакваните резултати по тема „Професии и предприемачество“ в начален етап, с акцент върху ключовата компетентност инициативност и предприемчивост. В резултат от компетентно направения *критичен анализ, авторът констатира недостатъчно включване или отсъствие* на важни понятия и теми, необходими за изграждане на предприемаческата компетентност у децата от изследваната възрастова група.

Като сериозен проблем на съдържанието на обучението по предприемачество се *откроява липсата на ключови компетентности и понятия, които не са включени в учебната програма.* *Констатира се отсъствие на единна теоретико-методологична основа* за същността и целите на обучението по предприемачество, която да е отразена в учебната документация, учебното съдържание и респ. в учебниците за начален етап. Специално внимание при анализа се отделя на *проблемите, произтичащи от обучението на педагозите и педагогическата компетентност на учителите* от начален етап за изграждане на качествата инициативност и предприемчивост. *Установява се липса на интерес към допълнителна квалификация на началните учители за преподаване на предприемачество,* което се отразява на ефективността на обучението. Други,

открити от автора проблеми са свързани с *учебните материали по предприемачество и финансова грамотност*, както и с *обществените нагласи към обучението по предприемачество*, липсата на разбиране за неговата същност и ползи. *Високо оценявам аналитичните умения на докторантката и способността и да диференцира и откроява проблемните области, а впоследствие - да предлага и алтернативни решения, въз основа на възприетата изследователска стратегия.*

Трета глава съдържа методологическата и методическата характеристика на изследването и неговата концептуална рамка. *Прецизно и точно са определени параметрите на изследването* – обект, предмет, цел и задачи, хипотеза и методика на изследването. Предлаганата дидактическата технология (с включените дейности и методи) е описана в конкретни стъпки и представена в таблица 9.

Изследването включва провеждането на предварително *анкетно проучване, педагогически експеримент и експертна оценка*. Резултатите от анкетното проучване и от теоретичния анализ са база при разработването на учебната програма, учебните материали и дидактическата технология. Педагогическият експеримент е проведен в 3 етапа - констатиращ, формиращ и заключителен.

В четвърта глава е направен анализ на резултатите от предварителното анкетно проучване, от педагогическия експеримент и от експертната оценка. Разработената система от критерии и показатели е конкретно насочена към оценяване на базови знания и умения, свързани с предприемаческата компетентност и съответстват на избраната възрастова група.

В заключителната част на дисертацията са формулирани изводи относно ефективността на създадената и апробирана дидактическа технология за развитие на инициативност и предприемчивост в избираеми дейности. *Резултатите от извършената изследователска работа категорично потвърждават издигнатата хипотеза.*

5. Научно-теоретични и практико-приложни приноси

Приносите на дисертационния труд мога да бъдат обобщени, както следва:

⇒ Направен е задълбочен съдържателен анализ на учебната документация, теоретичен и критичен анализ на учебното съдържание по технологии и предприемачество в начален етап. На тази основа са открити проблемните области и посочени редица пропуски и слабости, с акцент върху ключовата компетентност инициативност и предприемчивост;

- ⇒ Чрез анкетно проучване е изследвано мнението на учители, относно въздействието на избираемите дейности по предприемачество, за изграждането на инициативност и предприемчивост;
- ⇒ Разработена е дидактическа технология за развитие на инициативност и предприемчивост на учениците от начален етап в избираеми дейности, а в рамките на проведеното педагогическо изследване е доказана нейната ефективност;
- ⇒ Апробирано е учебно съдържание за разширена/допълнителна подготовка или занимания по интереси, надграждащо общообразователния предмет „Технологии и предприемачеството“ в 4. клас;
- ⇒ Разработени са методически насоки за обучение по предприемачество и авторски учебни помагала за прилагане на дидактическата технология;
- ⇒ Разработена е обучителна програма за повишаване на квалификацията на учителите и тяхната педагогическа компетентност в преподаването на предприемачество в начален етап.

6. Автореферат

Авторефератът е в обем от 48 страници и е разработен в съответствие с изискванията на ЗРАС и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ. Той *представя в синтезиран вид актуалността на проблема и отразява най-съществената част от информационния базис, структурата и резултатите от проведеното изследване.* Изведени са научните приноси, представени са публикациите по темата на дисертационния труд.

7. Анализ на публикациите по темата на дисертацията и изпълнение на наукометричните изисквания

Представени са *6 бр. публикации* по темата на дисертационния труд (3 в съавторство и 3 самостоятелни). Те несъмнено имат научен характер и включват съществени части от дисертационното изследване. Авторът е посочил и допълнителен списък с 21 публикации, близки до тематиката на дисертационния труд. Литературните източници са коректно цитирани и не се открива информация за плагиатство.

Изпълнени са всички наукометричните изисквания, необходими за придобиване на ОНС „доктор“.

8. Лични впечатления

Нямам преки лични впечатления от докторантката, но от представената автобиография проличава високо ниво на професионална компетентност, добри комуникационни умения, придобити по време на работата като специалист по връзки с обществеността и медиите, в неправителствени организации, като ръководител и опита от разработването, изпълнението и управлението на проекти. Впечатлена съм и от методическата и подготовка, като обучител по програми за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти и автор на учебници, помагала, методически насоки и др. обучителни материали.

9. Бележки и препоръки

Установяват се някои грешки от техническо естество. Например:

- В текста на дисертацията, от стр. 93 до стр. 102 е налице объркване в номерата на параграфите;
- При необходимост от пренасяне на таблиците на нова страница, е добре да се обозначават с «Продължение 1, 2 и т.н.».

По моя преценка научните приноси на дисертационния труд биха могли да се обобщят и редуцират до по-малък брой.

10. Заключение

По своя обем, качество и дисертабилност, разработения от Магданела Делинешева дисертационен труд напълно отговаря на изискванията на действащия ЗРАСРБ и на Правилника за неговото прилагане. Чрез своя труд, авторът показва висока изследователска компетентност, задълбочени познания в избраната научна област и способност за реализиране на самостоятелни научни изследвания.

Подкрепям с положителна оценка представения за становище дисертационен труд с убеждението, че той съдържа безспорни, приноси с научен и научно-приложен характер. На основание на посочените по-горе положителни резултати от разработката, предлагам на уважаемите членове на научното жури да вземат решение Магданела Златкова Делинешева да придобие образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по (Методика на обучението в детската градина и началното училище по домашен бит и техника).

08.09. 2022 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Диана Митова)